

TRIBUNA

REDACTIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL

Pe un an .. 20 cor.
Pe jumătate an .. 10 "
Pe 1 lună .. 2 "

Numit de Duminică pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

Pe un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

„Stat național și instrucție poporală“.

(P.) În cursul dezbaterii bugetului cultelor în comisiunea financiară a Dietei, actualul ministru de culte, contele Apponyi Albert, a declarat că nu vrea să dea un program al politicii sale culturale. A observat numai atâta, că deocamdată va stăruî în două direcții principale: îmbunătățirea, perfecționarea instrucției poporale și executarea parțială a art. XX din 1848. Și de fapt, bugetul său în aceste două direcții arată progres mai însemnat, deore-ce pentru școlile poporale de stat și ajutorarea bisericilor protestante prevede colosale sume. Sub ce fel de excepții pot cădea acestea, despre asta nu vorbim acum. Ne vom spune părerile la timpul seu la dezbaterile parlamentare a bugetului. Fapt e, că dl Apponyi n'a vroit să dea în comisiunea financiară un program. Desigur pentru motivul »de a nu se turbura — cum a zis dânsul — prin atârta-re nemulțumirilor, pacea stărilor noastre publice«. Dar pentru că totuși să nu lase lumea politică desorientată, așa se vede, a pus la cale pe consilierul ministerial Halász Ferencz, șeful secției instrucției poporale din ministerul de culte, să dea dânsul un fel de program. Și Halász a și corăspuns însărcinării sale. El publică un studiu sub titlul »Stat național și instrucție poporală« în duoi nr 9—10 din »Népmivelés«. În acest studiu, ce se estinde pe 23 pagini, dă într'un chip à la Bánffy asalt școlilor noastre, tradând o ură și intoleranță fără seamăn față de aceste școli. Le discută dreptul la existență și fără ori-ce dovedire le acuză cu tendințe dujmănoase statului. Dacă vre-un ziar ar publica acestea atacuri ordi-nare din peana vre-unui ziarist de a douazecea mână, le-am înțelege. Dar aceste atacuri din gura unui funcționar public, din gura șefului secțiunii instrucției poporale a țării, sunt cu atât mai îngrijitoare și revol-tătoare, cu cât, bine o știm, că Halász e în stare să facă prin inspectorii săi volnicii și că e gata în interesul statificării școlilor să violeze libertatea instrucției și să folosească toate mijloacele omnipotenței statului împotriva școlilor noastre. Noi îl cunoaștem pe dl Halász, și o știm că nu numai ordinațiunea lui Lukács, ci toate atacurile îndreptate împotriva școlilor noastre vin dela dânsul. Și, până ce omul acesta va stă în fruntea instrucției poporale a Ungariei — care agită într'un chip criminal contra autonomiei bisericilor noastre — până atunci în

țara aceasta nu va fi pace. El bate la ușa fiecărui nou venit ministru cu proiectele sale plăcute șovinismului, de a călca în picioare toate drepturile rezervate în legi bisericilor noastre. Mănat de o ambiție bolnavă și îmbătat de gândul de a se face celebru, el, nici în samă nu ia interesele juste, bazate pe legi, a milioanele de cetățeni, ci călcându-le în picioare cu armata sa de inspectorii tulbură pacea și liniștea internă a bisericii și a poporului nostru și ca un corsar ține în continuă frământare poporul român. Bine știind că împotriva noastră puterea de stat uzează bucuros de toate mijloacele sale, a plasat prin diacii săi cu duiumul articole în ziarele din Budapesta, ca să câștige în opiniunea publică maghiară aderenți ideii sale predilecte de statificare și să ațâțe focul urei împotriva școlilor și bisericilor noastre.

Ca și înainte de prezentarea proiectului Berzeviczy (a cărui autor a fost tot Halász) așa și acum începe prepararea opiniei publice. Intre secția dlui Halász și de es. »Budapesti Hirlap« este așa zicând o formală legătură. Și se poate afirma că aproape toate articolele ce apar în »Budapesti Hirlap« în direcțiunea aceasta, sunt scrise de funcționarul ce stă sub mâna lui Halász. Față de o astfel de agitație organizată și sprijinită în mod oficial împotriva bisericilor noastre, nu putem face altceva, decât să atragem atențiunea autorităților noastre bisericești și să le recomandăm că pentru a petrece cu atențiune și a studia dezvoltarea lucrurilor, autoritățile noastre bisericești să esmită bărbăți cu pregătiri pedagogice corăspunzătoare, să institue adecă un comitet spre scopul acesta, ca orice primejdie să nu ne afle nepregătiți. Recomandăm apoi atențiunii binevoitoare atentatul acesta și acelor cercuri cărora le zace la inimă pacea și liniștea acestei țări — pentru că noi declinăm orice răspundere pentru urmările agitațiunii ce se face cu concursul stăpânirii. Așa vedem că ministrul de culte se silește după un plan bine determinat să tulbure pacea internă a bisericii noastre. *Avem știre posibilă, că Apponyi după intrarea sa în minister, a dat în cel mai mare secret ordin pentru a se prelucra ominosul proiect Berzeviczy.* Că în ce direcție lucrează, ne-o arată aceasta clar studiul lui Halász. Deși lucrarea lui Halász în definitiv nu este decât o resumare e cărții sale »Allami népoktatás« (Instrucție poporală de stat) totuși vom face din motivele cuvenite, cunoscut cetitorilor nostri acest studiu, pe deoparte pentru ca evenimentele să afle publicul nostru pregătit, pe de altă parte pentru a deștepta și a ținea viu

interesul general față de primejdiile naționale ce ascund în proiectele de reforme a instrucțiunii poporale. E nevoie de aceasta cu atât mai virtos, că acum dl Halász e și mai cutezant și într'un mod cu totul oficial declară, că »scopul școlilor poporale în Ungaria este că pe acest teritor să fie o națiune în limbă și sentimente unitară, națiunea maghiară«. *Incerările și tendințele de contopire, maghiarizare sunt deci din partea oficială indiscutabile.* O astfel de țintă i-se pune instrucțiunii poporale, care fără violarea umanismului, libertății învățământului și a libertății personale, nu se poate pune. De drepturile noastre istorice nici mai făcând pomenire.

Intre astfel de împrejurări, nu se îmbie oare dela sine întrebarea, că activitatea unui astfel de om care se poartă cu o ură atât de hotărâtă împotriva instrucției confesionale, este ori nu compatibilă cu postul ce-l ocupă de șef al secției instrucțiunii poporale? Aceasta este un fapt, care tolerat într'un stat de drept este ceva nu se poate mai compromițător.

Dar oricum ar sta lucrurile, noi credem că poporul român va ști da la aceste stăruințe, răspunsul cuvenit domnului Halász și șefului său, ministrului de culte contelui Apponyi.

Intoleranți culpabili. Dacă față de Coroană leii kossuthiști s'au îmblânzit și sunt gata a votă tot ce M. Sa le cere și ce în trecut au combătut, apoi trebuie să recunoaștem, că *față de naționalități își păstrează aceeași intoleranță culpabilă* pe care au avut-o când erau în opoziție. În privința asta nu e nici o deosebire între ei: Lengyel Zoltán ori Nagy György nu e mai puțin agresiv decât Apponyi și Kossuth.

O dovadă viue despre aceasta sunt cele petrecute în ședința dela 8 c. a Dietei, când kossuthistul Nagy György, fiind vorba despre favorurile ce statul ar acordă diferitelor întreprinderi, a propus că dacă »proprietarul întreprinderii ar manifestă atitudine contrară statului și constituției și ar ajunge osândit pentru asta, să i-se de-tragă favorul«.

Nu suntem între cei capabili a crede că nouă guvernul ne-ar acordă vre-un favor, orice lucru folositor am întreprinde. Cine nu știe însă, ce însemnează în țara noastră »atitudinea contrară statului și constituției?« Prin urmare că ce ușor e să ajungi osândit pentru »agitare« contra »ideii«.

Prin urmare aceia dintre fruntașii naționalităților, cari țin să lupte împotriva nefericitului curent șovinist de azi, nici nu se pot gândi la vre-o întreprindere economică contând pe favoruri cari li-se acordă ușor celor »cu buze maghiare«.

Iată o mare nedreptate. Intoleranța culpabilă se manifestă însă în următoarele cuvinte rostite de Nagy:

»Guvernul trebuie să rupă cu politica giugiuitoare de până acum față de naționalități... Să

Pentru castele, vile, sanatoare, spitale, hoteluri, fabrici, laboratoare, gări, casarme, biserici, școli, comune și orașe mici, cea mai ieftină iluminare e ceea ce se poate face cu gazul Benoid. Flacăra ce corăspunde la 50 lumini costă pe oră numai 16 filleri.

Telefon 561.

Telefon 561.

**Mağyar Benoid-gáz
Részvénytársaság.**

Arad, Pécskai ut 13/14.

Fără acitelin! Ori ce primejdie eschisă! Cea mai simplă manuară! Epistole de recunoștință din patrie și străinătate. Patente din patrie și străinătate. Nenumărate premieri. Cei interesați primesc deslușiri detaliate.

Prospect gratuit, fără nici un contract.

peară din țară» — cel ce nu se închină »ideii«, așa a motivat Nagy propunerea sa.

Iar Kossuth, ministru, a zis: »Aderez din inimă curată la această propunere«.

Vedem deci, că după cum a licitat fiind în opoziție, așa și acum, ajunși la cârmă, kossuthiștii se arată mai strașnici decât ceilalți întru a ne prigoni. Ei zic, că stăpânirea ne — *giugiulește* și cer măsură aspră împotriva noastră, pentru că ne apărăm neamul și legea.

Și ne putem aștepta ca domni kossuthiști să fie tot mai selbatici față de noi. În felul acesta vor să-și mențină popularitatea care li-se știrbește pe zi ce trece, văzându-i »poporul« că în ce privește Viena, »kurucz«-ii de azi nu difer nimic de »labanții« de ieri.

Poporul român să fie însă și el treaz și să alunge din sinul său orice tentativă råkocistă ori kossuthistă.

Șovinisti exaltați. În una din ședințele comisiei financiare deputatul Mérey Lajos a cerut ca ministrul de comerț să *detragă* *debitul postal* dela 1—2 ziare care în cercul său *agită* *în* *contra* *coaliției* și *maghiarimeii*. Totdeauna se deee poruncă direcției postale a întocmi lista celor cari sunt abonați la ziarele naționaliste, ca guvernul să știe cine sunt dușmanii sei și ai țării.

Sághy Gyula, profesor universitar (și încă la facultatea de *drept!*) a accentuat și el că într'adevăr **față de presa naționalistă e permis a se lua ori ce măsură de răsbunare și extraordinară!**

Isekutz Gyözö în propunerea asta vede o flagrantă atacare a libertății presei și a zis că n'ar fi bine a statua astfel de pildă.

Kossuth a respins și el propunerea, zicând că măsuri extraordinare nu ia nici chiar în contra ziarelor slovace.

Ad calendas grecas! Din Budapesta se telegrafează următoarele:

În afacerea sufragiului universal s'a făcut o mare schimbare. Ministrul de interne contele Andrassy este adecă neîndestulit cu datele statistice strînse și arangiate sub guvernul Fejérváry — Kristóffy. A dat deci ordin oficiului de statistică să adune *date noi* și mai ample. În același timp a numit doi funcționari din ministerul său să studieze și să raporteze în chestia sufragiului universal.

După toate acestea, abea se poate aștepta ca nainte de toamna anului 1908 proiectul să ajungă înaintea Camerii.

Noi credem că nici atunci. Dela un magnat care se scoală la ameazi, ca Andrassy, nu se poate aștepta să isprăvească vre-odată un asemenea proiect. Și chiar de l'ar face, reacționar cum este »contele negru«, numai sufragiu universal n'ar fi ceea-ce acordă.

Kossuthiștii nu o să regrete nici ei treaba. Pe de o parte pentru-că e mai bine să fii deputat, de cât candidat în fața alegerilor, — pe de altă parte pentru-că și în partidul lor tot magnații reacționari dau tonul.

Un sfat prețios, mai bine i-am putea zice, o poruncă aspră srie »Unirea« din Blaj a dat Prea-veneratul Consistor Mitropolitan preoților săi, impunându-le să nu-și scrie altcum numele, decât așa, cum e scris în matriculă, ori în ce limbă ar fi redactat documentul, ce-l iscălesc, și la acest lucru să îndemne și pe credincioșii lor. Chiar din traducerea numelui, urmează apoi pociturile acelea de nume, cari le întâlnești în conspectul ajutorului de stat, și pe cari unii preoți mai slabi de fire, le urmează, subscriindu-și ei numele în chitanța de ajutor, așa cum nici odată nu l-a chemat nici pe el, nici pe unul din moșii și strămoșii sei.

Din Dietă.

— Urmare la ședința dela 10 c. —

În numărul de ieri am dat în întregime vorbirea de introducere, azi dăm textul interpelării adresată de dl dr. Al. Vajda-Voevod primului ministru Wekerle.

Iată-o:

Considerând că acest guvern a fost numit de Majestatea Sa *cu condiția să realizeze votul universal secret și după comune, iar parlamentul de azi are aceeași încredințare dela poporul alegător;*

Considerând, că cei lipsiți de drepturile constituționale, adică păturile cele largi ale poporului, fără deosebire de naționalitate, în țara întreagă ard de nerăbdare văzând că guvernul n'a luat încă nici o măsură în privința aceasta;

Considerând mai departe, că ar fi în interesul întregii țări, și-ar fi bine spre orientarea și liniștirea opiniei publice să se știe, că guvernul n'are nici o intenție ascunsă, și nu vrea să zădărnicească realizarea votului universal, secret, și după comune; — întreb:

1. Are de gând acest guvern să prezinte proiectul de lege despre votul universal, în timpul cel mai scurt, sau cel puțin până la 19 Mai 1907?

2. Dacă n'ar avea de gând s'o facă aceasta, întreb, *în ce împrejurări, când și cu ce condiții,* vrea guvernul să prezinte proiectul de lege despre un vot universal, secret și după comune?

3. Iară *dacă nici de cum nu vrea* guvernul să vie înaintea camerei cu un astfel de proiect, are curajul s'o mărturisească aceasta fără încunjur, și crede că-și va putea justifica cumva procedura asta greșită, *asa ca să nu fie compromisă voința Majestații Sale,* și ca să se liniștească odată și opinia publică a acestei țări?

(Entuziaste aprobări pe băncile naționalităților).

Președintele: Interpelarea se va preda dlui ministru de interne.

Răspunsul ministrului președinte.

Primul ministru Wekerle Sándor: Dlor deputați! Interpelarea dlui deputat Vaida mi-a fost adresată și mie. Ea atinge de altcum o chestiune cardinală a programului guvernamental. Pentru aceia îmi veți permite mie să răspund acestei interpelări. (*Să auzim!*)

Permiteți-mi, dle deputat, să fac o observare privitoare la felul cum ați binevoit să introduceți interpelarea dv. Ahea cred ca interpelarea dv. să ne fie adresată nouă. Ea este adresată înspre afară, către acei cari voiesc să trezească în mod tendențios aparența, că guvernul nu vrea să-și realizeze programul și mai ales punctul acesta cardinal (*Așa-i!* pe băncile guvernamentale). Ba cred chiar, că dânsul nu mi-a adresat întrebarea aceasta pentru a produce liniște, ci dimpotrivă pentru a nu lăsa să se producă liniște în opinia publică. (*Așa-i!* Răsete!)

Milan Hodzsa: Vă muștră cugetul!

Primul ministru Wekerle Sándor: Nu se poate face guvernului învinuirea că-și risipește timpul și nu lucrează. Guvernul acesta săvârșește o muncă mare și scrupuloasă. Putem să afirmăm aceasta cu inimă curată. Nu voi îngădui ca să ne înfățișăm ca risipind timpul. *Vom deslega toate problemele în ordinea în care vom crede necesar.* (Aplause.)

Dv. știți bine, dle deputat, că proiectele de legi economice pe cari le pregătim se studiază în alt loc decât sufragiu universal. Deci nu ni-se poate face observația că facem cutare și nu facem cutare. Facem toate, dar le facem în ordinea în care le socotim cu putință și de nevoie. (Aplause.)

Dlor deputați! *Vom realiza ceea ce am făgăduit cu privire la sufragiu universal.* Vom introduce toate reformele democratice la alegeri și vom da intrare în constituție tuturor factorilor chemați și pregătiți. Această-i problema noastră. Căci noi nu voim să săvârșim o muncă superficială fără scrupul. Nu vom da pradă tradițiunile și succesele milenare ale acestei națiuni. (Aplause) Noi vom deslega problema aceasta în conformitate cu viața modernă a statului.

Ce voim să păstrăm? Vom păzi desvoltarea istorică continuă a acestei națiuni și pe viitor. (Aplause) O vom păzi astfel ca satisfăcând desi-

deratele naționaliste, *vom păstra și caracterul național al acestui stat.* (Aplause sgomotoase) În chiar interesul suveranității poporului vom păzi acel mare principiu, ca voința suverană a poporului să se valideze și nu voința cutăruiagitor. (Aplause sgomotoase).

Dlor, proiectele noastre vor cuprinde și acele garanții pentru constituție pe cari le amintise dl Vaida, cu păzirea însă a principiilor pe cari velle-am expus. Dar se poate ca aceste garanții ale constituției nu vor avea caracterul pe care și-l închipuie dânsul.

Dlor, nu am primit cu ușurătate deslegarea unor probleme atât de mari. Problema noastră nu-i de-a face un proiect de lege care să fie o muncă de mântuială, căci nu voim să expunem țara și națiunea aceasta unui viitor nesigur. Trebuie să creăm în toate privințele garanții pentru progres. Este o operă serioasă și mare și conștiincioasă care ne impune datoria ca să dăm garanții depline și sigure în toate privințele. Credeți-ne dlor că nimeni nu ne va opri în munca noastră. (Aplause) Deși mă pune pe gânduri faptul, că cineva ne judecă activitatea cu măsura dreptății și a buneii credințe, dar faptul acesta nu ne poate opri activitatea. Vă rog să-mi luați răspunsul la cunoștiință.

Replica dlui dr. Al. Vajda-Voevod,

Președintele: Dl deputat Vajda are cuvântul.

Dr. Alexandru Vajda-Voevod: Dlor deputați. Dl ministru-președinte a zis, că în loc să caut a liniști spiritele, caut să le ațâț, (*Așa-i!*) dar dânsul a recunoscut în același timp, că *opinia publică este neliniștită și agitată, deci ar trebui liniștită.* Tocmai pentru aceea am venit cu interpelarea mea, căci eu ca opozant îmi pot permite chiar și luxul de a face agitație (Zgomot) și am așteptat ca dl prim-ministru să potolească în numele guvernului această agitație a opiniei publice pe care nu noi, ci tocmai șefii coaliției au ațâțat-o, încât agitația de atunci a rămas permanentă.

Am avut încă de câteva ori onoarea de a o păși cu dl prim-ministru (Răsete). De câte ori i-am adresat interpelări, totdeauna mi-a răspuns *trăgându-mi buna credință la îndoială.* Asta nu-i decât o apucătură retorică. Cred însă, că datoria guvernului nu poate fi asta, ci ca să răspundă în mod obiectiv la interpelarea mea. În interpelarea mea am accentuat lămurit, ce-i cu sufragiu universal? Dl prim-ministru mi-a răspuns *nici căld nici rece,* nici prea-prea, nici foarte-foarte. Răspunsul dânsului poate fi tălmăcit și-așa și-așa. Am avut iar noi și țara prilejul să admirăm dibăcia retorică a dlui prim-ministru, căci dânsul *totdeauna vorbește ceva, dar nu spune nimic.* (Aplause pe băncile național).

Interpelarea lui dr. Aurel Vlad.

Dr. Aurel Vlad: Onor. Cameră! Paragraful 58 al articolului de lege XXXVIII din 1868 conține următoarea dispoziție cu privire la limba de predare în școalele primare și comunale: »*Fiecare elev să primească instrucția în limba sa, dacă ea este limba ce se vorbește în satul respectiv.*«

Árpád Bozóky: Numai un ungar poate face o astfel de prostie.

Aurel Vlad cetește: »Din cauza aceasta în comunele cu populațiune mixtă trebuie angajați astfel de învățători, cari pricep limbile ce se vorbesc în comună. Iar în comunele mai mari, cu populațiune mixtă în număr mai mare au să mai fie aleși învățători ajutători de naționalitate respectivă.

Dlor deputați! Legea vorbește precis. Dispune, ca instrucția să se facă în limba elevilor. Se vede însă, că inspectorul școlar al comitatului Hunedoara nu e mulțămît cu această lege și nu voește să aștepte până o schimbă parlamentul, dacă asta va găsi-o nepotrivită, ci își ia dreptul să desființeze dispozițiile legii acesteia, călcând-o. (Intreruperi la naționalități: *Poruncește ca un suveran.*) În scopul acesta în 2 Iulie a. c. a dat o circulară, în care, poruncind ca un dictator, ca un Caesar, să ordina învățătorilor școalelor comunale de sub inspecția sa, *să facă instrucția ungurește din toate obiectele.* (Zgomot). Această circulară este deci în contradicție cu legea amintită.

Intrebările interpelației mele sunt:

1. Are dnul ministru de culte cunoștință, despre circulara nr. 2072/906 a dlui inspector al com. Hunedoara, în care poruncește învățătorilor să predea toate obiectele în limba ungurească, și astfel calcă § 58 al art. de lege XXXVIII din 1868?

2. Voește dnul ministru să anuleze acea circulară ilegală și să restituie ordinea de drept în școlile com. Hunedoara?

— Ședința dela 12 Novembre. —

Interesul domnilor deputați pentru debaterile este foarte mic. Așa vre-o 30 deputați au azistat la continuarea discuției asupra proiectului de lege pentru navigație. Se pare, că acest desinteres este o urmare a marelui val de patimi politice, care timp de aproape ani de zile a pus țara în cea mai mare frământare și stare sufletească înfrigurată. Sau poate acest desinteres se explică prin elementele atât de puțin serioase și pregătite cari au fost mai mult numite de cât alese în Cameră?

La discuție au luat cuvântul deputații *Zanella, Kelemen, Drohobeky* (croat), *Nagy* etc. și ministrul *Kossuth Ferencz* în mai multe rânduri.

Un incident foarte caracteristic: La votarea asupra unui amendament propus de *Kelemen Samu*, deputații nu au fost atenți și neridicându-se la cuvintele președintelui decât însuși *Kelemen*, amendamentul *se răspinge*. *Kelemen* cere de nou votarea, dar președintele refuză. Iată deci un amendament poate bun, răspins numai prin *negligență și nebăgare de seamă*.

Acesta ar putea fi însemnat, poate, ca cel mai culminant al așa zisului regim național, supt a cărui oblăduire ne aflăm.

0 rară convenire colegială.

Luni, seminarul nostru teologic a cuprins sub acoperișul său 17 preoți, cari mai înainte cu 20 de ani au luat asupra lor pentru prima dată jugul greu a lui *Cristos*.

Venit-au și și-au procurat câteva momente de deosebită bucurie sufletească, ca împreună văzându-se, să schimbe cuvinte de, mângâiere, de frățească și colegială întâlnire.

Și întâlnirea a fost dorită îndeosebi și din motivul, că s'au revăzut unii dintre cei mai distinși preoți ai noștri: *Cornel Lazar*, protopop (*Hălmaș*), *C. Ursuț* (*Șepreus*), *I. Ștefanuț* (*Mândruloc*), *T. Magier* (*Saturău*), *Vichentie Petrovici* (*Toracul-mic*), *A. Vesalon*, prof. (*Arad*), *V. Pantoș* (*Vârșand*), *Ter. Oprean* (*Cenad*), *A. Moț* (*Mișcolț*), *G. Braja* (*Arad-Gai*), *I. Petrila* (*Conop*), *George Morar* (*Beel*), *Petru Pinte* (*Voivodeni*), *I. Suci* (*Laboșint*), *A. Iancu* (*Zarand*), *I. Iercan* (*Șiclău*) și *P. Anna* (*Tauț*).

Dimineața s'a ținut *Te-Deum* în capela seminarială apoi parastas pentru foștii lor profesori decedați: *I. Goldiș*, *Tescula*, *Tuducescu*, *Popovici*, pentru colegii: *Pinter*, *M. Dimitrescu*, *A. Mioc* și *dr. I. Petran*.

S'au întrunit apoi în cursul III. teologic, unde lineă prelegere dl prof. dr. *I. Suci*. Aici erau de față și iubitele soții ale d-lor *C. Lazar*, *Vichentie Petrovici* și fiica sa, *Pavel Anna*, *Terențiu Oprean* și *văd. Victoria Bacș*.

S'a ținut apoi ședință festivă. *P. C. Sa R. Ciorogariu*, face o comparație între trecut și între prezent și în cuvinte însuflețitoare arată marea progres ce l'am făcut noi. Vorbirea călduroasă a fost primită cu vii aplauze.

Dl protopop *C. Lazar* face o schițare interesantă, ascultată cu mare atențiune, despre reflecțiile familiare ale colegilor sei și îndeosebi despre roadele binelui mântuitor aduse pe terenul activității pastorale.

Din sinul lor numără un protopop, trei asessori și cinci au fost distinși cu brăne roșii.

A urmat apoi un act înălțător; bătrânii au luat hotărârea ca peste cinci ani să țină jubileul de 25 de ani și cu acest prilej invită pe absolvenții de teologie din ăst-an ca și ei tot pe aceia zi să țină convenire de cinci ani, ca astfel, când bătrânii vor veni cu familiile lor la aceea rară sărbătoare să-i vadă bucurându-se împreună cu ei și pe cei tineri, cari cu deosebită ospitalitate i-au primit să aziste la prelegerile lor.

S'au trimis telegrame de felicitare *P. C. Sale V. Mangra*, vicar episcopesc, *Oradea-mare* și *P. On. D. dr. I. Trailescu*, protopop *Chișineu*, ca foștilor lor iubiți profesori.

P. C. Sa dl director i-a condus apoi prin curtea seminarului, arătându-le grădinile lucrate cu o deosebită îngrijire de pedagogi și teologi.

A făcut vizită *P. C. Sale*, mulțumindu-i în numele celor de față părintele *Iancu Ștefanuț*, pentru părinteasca primire.

Au cercetat pe *P. S. Sa* episcopul *Ioan I. Papp*, unde i-au depus omagii prin rostul călduroaselor cuvinte ale dlui *Cornel Lazar*. Bunul *Archiepreu* le-a mulțumit de fiiasca iubire și ca un adevărat părinte le-a dat sfaturi înțelepte și creștinești povețe.

La banchetul dat la »Crucea Albă« au luat parte împreună cu damele susnumite. În mijlocul lor aveau pe vecinic verdele român și iubit profesor, *R. Ciorogariu*. Mai luase parte d-nii *I. Costa* prof. și *Petru E. Papp*.

Șirul toastelor l'a început dl *Cornel Lazar*, care ridică paharul pentru *Archiepreu* nostru.

P. C. S. Ciorogariu, care zice »voi sunteți cei ce faceți bucuria mea« închină pentru preoțime.

Părintele *Petrovici* toastează pentru *P. C. Sa* protosincelul *R. Ciorogariu*. Părintele *Iancu* ridică pocalul pentru dame. Părintele *Ursuț* în un toast călduros și avântat dorește tuturor tărie ca fapte bune săvârșind să poată conveni încă la mulți ani.

A urmat apoi o vie și deamă discuție provocată de către părintele *N. Oprean*, asupra modului de organizare a preoților. Scoate în relief, necesitatea înființării unei foi pur teologice. La discuție iau parte mai mulți înși.

După acestea minute de adevărată desfătare sufletească ne-am depărtat călduros dorindu-ne ca peste cinci ani de nou să ne putem revedea.

Alegerea dela Párdány.

— Prin telefon. —

Modoș, 12 Noembrie, 3 ore d. a. Eri și-a ținut aici vorbirea program candidatului *kossuthist* *Ditrói Béla*, profesor la școala reală din *Seghedin*. Deși aici e cuibul *kossuthist* cel mai însemnat, au fost puțini alegători de față, iar entusiasm și mai puțin.

De două zile petrece în cerc dl deputat *Mrsksici*, esmis al clubului parlamentar al naționalităților pentru a sonda și prepara terenul unei candidaturi naționaliste. E vorba să candideze pe *Manoilovici*, aderent al »*Zastavei*«. Până acum nu s'a hotărât nimic pozitiv. Intâmpină greutăți la sârbi, dintre cari o parte mare și în trecut s'au angajat cu *kossuthiștii*, măcar că în cerc mai bine de-o trăime sunt sârbi.

Alegerea va fi la 20 c. Vreme multă de pregătiri nu mai este, iar în intervalul de pân'acum candidatului constituțional *Dániel* a cutrierat deja toate comunele.

TELEGRAME.

Nenorocirea unui prelat. *Budapesta*, 12 Noembrie. Poliția din *Budapesta* a descoperit ieri un cadavru între șinele căii ferate în apropiere de *Rákospalota* în care a putut fi recunoscut preotul militar în rang de major *Szegény József* din *Cașovia*. Nu se știe este vre-o crimă la mijloc, si-

nucidere ori nenorocire, căzând poate nefericitul prelat din tren. Poliția a pornit o estinsă cercetare.

Nu va fi urcare de contingent. *Bpesta*, 12 Noembrie. În ședința de eri a comisiei financiare, ministrul-președinte *Wekerle* a declarat că deocamdată trebuie să abstea dela înființarea artileriei de honvezi, pentru că pentru scopul acesta nu sunt recruți, iar partidele nu-și dau adesiunea la urcarea contingentului.

Șiretul șwab ațită acum apetitele șovinistilor cu tunuri pentru honvezi.

Expoziția din Milano — închisă. *Milano*, 12 Noembrie. Expoziția din *Milano* s'a închis eri noapte la orele 12. Peste o sută de mii s'au adunat la acest act festiv, anunțat în miez de noapte prin bubuitul tunurilor. După aceasta publicul cântând imnul regal a părăsit expoziția, iar pavilioanele au fost toate închise.

Revoluția rusească. *Petersburg*, 12 Nov. Țarul a dat un autograf prin care oprește persoanelor militare să facă parte din vre-un partid politic, corporațiune sau agitațiuni contra guvernului. Cine va face transgreșiune contra acestui ordin va fi demisionat.

De bani și de buzunare e vorba. *Cluj*, 12 Noembrie. În ședința de azi a districtului bisericii reformate o jumătate zi s'a perdat cu dezbateră propunerii de-a se opri preoțimea și învățătorimea dela ocupații cu venituri laterale. S'a încins o discuție lungă, în care preotul *Szokoly* luând cuvântul a propus să se ia proiectul dela ordinea zilei și să rămâie toate cum au fost. Adunarea a primit însă cu mare majoritate propunerea. După votare, baronul *Bánffy Dezső*, președintele adunării într'un ton iritat a zis: știe, că nu e corect să facă enunțțiuni din scaunul prezidențial, dar trebuie să declare că *biserica reformată este în decadentă*, și că nu se miră că alte confesiuni se înmulțesc, pentru că la alte confesiuni este vorba de credință, dar aici nu se *pertractează de altceva decât de bani-bani și de buzunare*. Din partea sa va considera de o călcare a disciplinei, dacă cutare preot ori învățător va funcționa pe la bănci și alte întreprinderi de câștig. *Bánffy* a fost așa de emoționat încât a lăcrimat și a închis adunarea în aplausele publicului.

Va să zică de bani și de buzunare e vorba. Numai în biserica reformată oare?

Dramă familiară îngrozitoare. *Eszék*, 12 Noembrie. O dramă familiară îngrozitoare s'a petrecut ieri noapte aici. Un major și-a împușcat nevasta, pe urmă și-a tras sieși un glonț. Cazul face senzații colosale în oraș. Femeea ascultată fiind ca muribundă a putut atâta spune că s'a sinucis, dar mai multe corpus delicti dovedesc tocmai contrarul, că a căzut victima omorului. Se crede că sunt motive de gelozie la mijloc, femeea ar fi avut relații de dragoste pe cari bărbatul le-a descoperit.

Grevă la căile ferate. *Londra*, 12 Noembrie. Vre-o sută de mii împiegați dela căile ferate centrale au ținut ieri meeting în privința grevei. Majoritatea împiegaților s'au pronunțat pentru grevă.

Libertatea economică și legea industrială.

De dr. U. T. Mihalu.

I.

Lumea e azi stăpânită de politica economică. După Warrington e *politica știința fericii sociale... ameliorarea condițiilor de viață a poporului* (5 IX 1885). Predominarea spiritului economic datează dela epoca revoluțiilor încoace, în care se desființează ierarhia claselor și corporațiilor medievale. Incepe jocul forțelor libere. Piatra fundamentală a societății moderne devine munca. Luptele claselor națiunilor primesc un colorit economic.

Libertatea economică se decretează dinpreună cu celelalte libertăți surori, în ședințele furtunoase ale revoluției franceze din 1879. Libertatea asta economică e cunoscută sub numele de »Fisiocratism« în contradicție cu sistemul precedent, care se cheamă »Mercantilism«.

Înainte de a explica sistemul fisiocrat și mercantilist, e poate necesar să ne oprim întâiu și la sistemul economic canonic, care a înflorit în Europa în secolul XIV și XV, și a cărui rămășițe mai zac și azi în viața gospodară a țării noastre.

Etapele sunt dară următoarele: Sistemul canonic, mercantilist, fiziocrat, socialist.

1. Școala economică canonică.

Ce caracterizează această școală?

Principiul social era: Distincțiunile claselor sunt preetablate de Dumnezeu.

Clasa întâiu e preoțimea, a doua nobilimea, a treia muncitorii. Fiecare om are să servească pe Dumnezeu după datorințele clasei lui din care nu poate eși nici odată. Clasa a treia, țărănimea era fundamentul societății, subsolul economic.

Principiul economic era: Munca omească e factorul principal în producție. Statul era agrar, viața sătească și locală. O apreciere a capitalului nu există încă. Ideea conștientă a banului productiv absentează. Lupta contra usurei era centrul școlii canonice, și cu drept, căci în o comunitate agrară, demibarbară, împrumutătorul de bani făcea mai mult rău decât bine.

Cu dezvoltarea orașelor care devin leagănul industriei și a comerțului, e sistemul canonic prea strimt și rigid, locul lui îl ocupă mercantilismul.

2) Mercantilismul.

Ce e mercantilismul? Protestarea și continuarea sistemului canonic.

Mercantilismul neglija agricultura preocupându-se exclusiv de industrie și negoț. Sufletul lui e banul. Din ce sunt în o țară bani mai mulți din ce e țara mai bogată. Dar aceasta a fost o eroare, banul nu e bogăția însăși, el e numai o formă a bogăției, bani prea mulți, e tot așa un rău, ca bani puțini.

Bogățiile unei națiuni nu zac în grămezi de monede ci în sursele productive, în conștientizarea, lărgirea și profundarea lor.

Cel mai mare mercantilist pe continent a fost Colbert, ministrul lui Ludovic XIV, de-aceia se cheamă acest sistem și colbertism. Colbert e cel dintâiu care a exprimat ideea, că statul trebuie să intervie în viața economică a cetățenilor. Poporul nu e o sumă de indivizi, ci un corp comun.

Principiile sociale lui Colbert sunt:

Societatea nu e preetablă de D-zeu. Confiscarea unei părți a averilor eclesiastice pentru a echilibra stările materiale. Bunurile nu sunt date clerului să trăiască în opulență, ci pentru a împlini o funcțiune utilă în stat. Cât sunt funcțiunile, atâta să fie bunurile. Analogă e politica lui față de nobilime. Reformele acestea sunt în favoarea claselor de jos.

Principiile economice sunt următoarele:

Din ce e cantitatea monedelor care circulează în țară mai mare, din ce e prosperitatea mai evidentă și plățile impozitelor mai ridicate. De aici provine teoria *balanței comerciale* (azi falsă).

Să cumperi din afară puține mărfuri gata, dar multe materii brute și eftine, să le prelucrați în țară, să vinzi scump și cât să poată de mult, căci atunci rămân banii cei mai mulți în țară. De aceea protecțiunea industrială și încurajarea negoțului. Agricultură e desconsiderată, dar pusă în asemenea condițiuni ca industria, încă ar deveni o industrie tot atât de înfloritoare ca cea manufacturieră.

Sistemul celebru al lui Colbert a produs multe rezultate frumoase, mai ales în o țară atât de genială ca Franța, dar a avut și consecințe nefaste. A trebuit să urmeze crăhul lui Leaw ca să se ivească defectele colbertismului și să se bucure și agricultura de o atenție mai mare. Țările mercantilismului adevărat au rămas Anglia și Olanda, cu ministrii lor activi și ingenioși Cromwell și Jean de Witte.

Dintre culisele politice dela Curte.

Privitor la recente schimbări petrecute în guvernul comun, »*Vossische Zeitung*« da următoarele amănunte, cari au făcut senzație în presa monarhiei noastre:

»Contele Beck, șeful statului-major austro-ungar, a îndeplinit necondiționat și orbește toate dorințele domnitorului Francisc Iosif și n'a avut altă grijă, decât să cruțe de neplăceri pe monarch și să preîntimpine ori ce conflict. Contele Beck a stat departe de gândul ca pentru unitatea armatei să pună în cumpănă întreaga sa greutate. Șeful statului major numai a mijlocit și în silința asta l-a ajutat mult colegul său general Pitreich, care a fost mai mult diplomat, decât soldat. Iată de ce arhiducele Francisc Ferdinand s'a supărat pe el și pe contele Beck și năcazul lui a și explodat în vara trecută. Domnitorul n'a putut să meargă la manevrele din Dalmația, fiind bolnav și a trimis pe nepotul său Francisc Ferdinand Moștenitorul de tron a desprobat fără înconjur mai multe dispoziții de ale conducerii armatei și a arătat pe față și cu glas tare, că e nemulțumit cu contele Beck și generalul Pitreich. Contele Beck n'a vrut să se încurce în nou conflict cu moștenitorul de tron și de aceea mai bucuros a demisionat. În același timp a demisionat și Pitreich numai pentru că a trebuit să dea îndărăt dinaintea cerințelor unanime ale Austriei... Stânca

s'a pornit, figura moștenitorului de tron se desinează tot mai tare pe fondul politic, și tot mai tare iese în relief personalitatea sa marcantă, tare, aproape pătimașă și nu lipsită de oarecare prejudecăți«.

Inregistrând acest articol, presa maghiară scrie îngrijată și vede în persoana arhiducei moștenitor de tron pedeca cea mai tare a realizării »idealului național maghiar în armată«.

Poate că are dreptate!

NOUȚĂȚI.

ARAD, 13 Noembrie 1906.

— **Congres sârbesc.** Prin un autograf dat din 4 Noembrie M. Sa a încuviințat ținerea unui congres sârbesc. Patriarhul Brancovici a și convocat acest congres la Carloviț pe ziua de 23 Decembrie. Comisar regesc va fi — așa se zvoneste — deputatul dietal contele Hadik.

— **Alegere pentru comitat.** Ni-se scrie: Comisiunea centrală a comit. Bihor a pus ziua de 20 Noembrie n. pentru alegerea unui membru în congregație; deci atrag stăruitor luarea aminte a fruntașilor români din provincie asupra alegerii de membru sfătuindu-se în grabă și să ia măsuri ca alegătorii să se înfătoșeze la alegere. Să voteze numai pentru candidatul român cu atât mai vârtos, că cercul e curat român. Cercul unde va fi alegere e: Ursad, aleg comunele: Petigd, Cărsău, Olcea, Dombrovița de codru, B. Urviș, Șoim, Borz, Craiva, Csontoház, Măraș, P. Ho-dișel. *Petigd*, la 11 Nov. n. 1906. *Georgiu Chercheș*, preot.

— **Hymen.** Joi, în 8 Noembrie n. c. (ziua sf. Dumitru) și-a serbat cununia religioasă în biserica catedrală din Sibiu dsoara Elena Cunțan, profesoară a școlii civ. de fete și fiica dlui profesor seminarial Demetriu Cunțan cu dnul Eduard Brabec, c. și r. locotenent și profesor la școala reală sup. de stat din Troppau. Mirii, în loc de anunțuri de căsătorie, au dăruit 10 cor. fondului Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace.

— **Motorul de sub podgorie** în sfârșit după atâta zăbovire și amânare se va pune în circulație în 17 Noembrie.

— **O faptă laudabilă.** Cu prilejul excursiunii Aradanilor la București am fost încartirăți la seminariul Nifon. La plecare, în marea grabă, părintele Moț din Cuvin și-a uitat poștmonul cu 175 de coroane în patul unde dormise. Părintele neștiind unde și-a lăsat banii, s'a adresat și la direcțiunea seminarului Nifon și i-a fost mai mare bucurie când părintele primește zilele trecute banii perduți, spunându-i-se, că i-ar fi trimis de mult dar direcțiunea nu știa cine e păgubașul.

Iată o faptă laudabilă ce se laudă de sine.

— **Atentat de bombă contra unui tren.** Din Varșovia se vestește că în gara din Rogor s'a făcut atentat de bombă contra trenului Varșovia-Viena.

Între răniți sunt 9 suboficieri, un impiegat dela poștă și nenumărați pasageri. După mărturisirea martorilor oculari la sosirea trenului au împușcat pe un jandarm. Bandiții înarmați și cari purtau stindarde roșii au atacat vagonul în care se găsea miliția și a aruncat trei bombe în el.

Dintre 17 soldați nouă au fost răniți, șapte au dispărut, cadavrul unuia a fost găsit. Vagonul a ars. Bandiții au atacat apoi poșta. Oficiantul dela poștă s'a opus, dar ei l-au rănit grav.

Au făcut un fel de perchiziție și au furat sume considerabile destinate pentru vama din graniță. Ei au scăpat apoi în pădure. Banda aceasta de răufăcători numără 100 de membrii.

Bandiții au furat 40.000 de ruble bani gata și 25000 hârtii de valoare.

Iconostase noi,

precum și renovări după specialitate se execută cu cea mai mare conștientozitate-la zidarul de biserică

Schmidt János,

← **Budapesta** →

● IX. Soroksári utca 40. ●
Fondată la anul 1888. ●

— **Concertul Theodorini.** Sub acest titlu «Voința Națională» scrie următoarele: Ilustra artistică d-na Elena Theodorini, compatrioata noastră care a fost sărbătorită în lumea întreagă și conștiință cântăreață dramatică fără rivală, în vastul repertoriu, va da un concert Joi 9 Noembrie în sala Ateneului. E știut că un concert dat de d-na Theodorini ia în totdeauna proporțiile unui mare eveniment artistic și toți — zic toți — pentru că nu e nimeni în București care să n'o fi admirat se grăbesc să asiste la această festivitate, aici când cântă «Theodorina» e în adevăr sărbătoare artistică.

Ca și în anul trecut, d-na Theodorini vrea să ne arate că e aceeași artistă pasionată, care prin vocea ei de o intensitate dramatică covârșitoare, se înalță în sfere de farmec și se adresează direct sufletului.

Programul de data asta conține genurile cele mai variate.

Începe cu o romanță de Tosti, apoi cu «Stances Manon» de Delmet spre a sfârși cu «Africana» de Meyerbeer și «Gioconda» de Ponchielli, creațiune în care a rămas încă fără urmașă.

Concertul va sfârși cu arii românești populare. Avem o singură dorință și credem a fi interesul tuturor admiratorilor ilustrei artiste, adică să ne facă să mai gustăm odată aria spaniolă «La Paloma» a cărui autor îi datorește d-sale celebritatea.

La acest concert se vor produce și elevele celebre, Alexandrina Niculescu, d-na Amalia Buchholtzer, d-șoara Elena Bonciu și d-nii Gr. Alexiu și Ștefănescu-Spira, tenor, vor complecta frumosul program al concertului.

— **Instalarea de fișpan.** După cum se vede din Seghedin eri a fost instalarea noului fișpan kossuthist. Instalarea a avut un caracter foarte patriotic, cu discursuri avântate, cu invective la adresa celor ce n'au încredere în actualul guvern.

— **Instalare.** «Foaia Diecezană» scrie: Subscrisul în calitate de comisar conzistorial pentru actul introducerii serbătorești a protopresbiterului Traian Oprea ales și confirmat pentru protopresbiteratul Vârșetului vin pe aceasta cale a invita membrii sinodului protopresbiteral, ordinari și adhoc, preoți și mireni, întreaga preoțime, învățătorime tractuală împreună cu poporul credincios din protopresbiterat să aziste la actul instalării fixat pe Duminecă în 5/18 Noembrie a. c. la biserica parohială din frunțașă comună Nicolai-Mare. Caransebeș, în 26 Noembrie 1906. Andrei Ghidiu, protopresbiter, comisar conzistorial.

— **Vezuvul în mișcare.** Din Neapole se telegrafează, că profesorul Matucci, directorul observatorului de pe Vezuv, Sâmbătă dimineața la orele 6 a simțit mișcări violente și sgomot din crater.

— **Omor sângeros.** Un omor de tot îngrozitor s'a întâmplat ieri în comuna Jebel. În birtul lui Szutler mai mulți flăcăi români au petrecut. Mânia prea multă i-a făcut prea viteji, trânteau scaunele în mese, spărgeau pahare, sticle, în sfârșit s'au apucat de bătaie. Birtașul atunci i-a scos afară și ei au continuat cearta și aici. Cearta a scos cuțitul și l'a împlântat în pieptul lui Mătean, care în acel minut a dat contrarului său lovitură de moarte. Ambii au căzut la pământ, Mătean a murit la moment, celalalt se luptă cu moartea.

— **Răsbunarea unei italiene.** În statul New-Yersey Florinda Harris era frumusețe vestită. Compatriotul ei Alexandro Diapaolo îi și făcuse curte stăruitor, dându-se drept holteiu, deși era căsătorit și a reușit să înșale fata, ducându-o cu el la Washington. Aici însă, sub diferite pretexte a tot amânat să se cunună. S'au dus apoi la Somerville, unde în cele din urmă i-a mărturisit că a înșelat-o. Fata, cu toate astea, îl iubea încă de tare, în cât a continuat a trăi cu el.

Într-o sară o scenă violentă s'a petrecut între ei. Fata a amenințat că se va ucide.

— Bine, omoară-te, că și așa mi-s'a urit de tine, — a zis el.

— Dacă așa vorbești, mă și omor, dar n'am răbdare.

Diapaolo i-a dat atunci revolverul său încărcat. Fata a primit revolverul, dar s'a împușcat nu pe el, ci pe necredinciosul ei amant. S'a dus apoi la poliție și a spus ce a făcut.

Procesul s'a pertractat zilele acestea și deși ea a fost osândită, e sigur că va fi grațiată, deoarece întreg orașul simpatizează cu frumoasa italiancă care a căzut victimă dragostei sale mari.

— **Cât a costat războiul ruso-japonez?** Se telegrafiază din Petersburg ziarului «Daily Telegraph»: Controlorul financiar al statului a înaintat zilele trecute ministrului de finanțe raportul său asupra cheltuelilor războiului ruso-japonez.

Din acest raport reiese, că războiul a costat pe Rusia 4 miliarde 675 milioane coroane.

— **Atentat în Rusia.** Baronul Makaroff, pe când eșia din palatul său, a fost victima unui atentat.

Un revoluționar s'a apropiat de el și a tras un foc de revolver asupra lui.

Contele Macaroff a fost imediat transportat în palat.

Atentatorul n'a putut fi arestat.

Contele Makaroff era cunoscut ca un infocat reacționar și aprig dușman al revoluționarilor.

Tot atunci a fost lovit în cap cu o măciucă groasă, de către un necunoscut, subșeful siguranței din Petersburg.

— **Un proces de divorț senzațional** se desbate, de mai multe zile, la tribunalul din Paris. E vorba de divorțul perechei conte Castelanne, el membru al înaltei aristocrații franceze, ea fiica miliardarului Gould. Au trăit împreună vre-o 11 ani și acum ea a cerut divorțul pentru infidelități și scandale făptuite de contele. E interesant a se ști risipa mare de bani ce a făcut contele și contesa: în 11 ani de căsătorie au cheltuit 50 milioane. Ea și-a cumpărat juvaricale în preț de 1 mil. și jum. și de 9 luni, de când trăiește despărțită de el, a cheltuit 600.000 franci. Palatul lor din Paris a costat vre-o 9 milioane.

Sentința se va da în săptămâna sta.

— **Petreckeri.** Reuniunea de cântări «Hilaria» din Oradia-mare invită cu toată onoarea la serata declamatorică-muzicală urmată de dans ce o va arangia la 22 Noembrie a. c. cu concursul binevoitor al Domnișoarelor Nora Chiș și Veturia Blaga în sala cea mare dela «Arborele verde» (Zöldfa) începutul precis la 8 oare seara. Prețul de intrare: de persoană 2 cor. de familie 5 cor. Comitetul arangiator. Suprasolvirile marinimoase se primesc cu mulțămîntă la adresa cassarului Ioan Petra funcționar la «Bihoreana» și se vor cuita pe cale ziaristică. Venitul curat este destinat pentru Augmentarea fondului Reuniunii «Hilaria» și a mesei studenților Români din Oradea-mare.

— **Nefericire.** Pentru cine e rob cu totul de patima beției, un medicament neîntrecut, ce poate să-l împiedice și desvețe dela aceasta patimă distrugătoare și omoritoare de viață prețuește foarte mult. Atragem atențiunea asupra inseratului farmacistului Frankl Antal din Seghedin, ce-l publicăm sub titlul «Am fost bețiv.»

Felurime.

Darul Romei. Lupoica de bronz adusă de la Roma de Comitele de San-Martino, trimis de primarul Romei, a fost primită cu mare bucurie în București.

Originalul, după care s'a făcut copia se află în Roma și e o copie după o lucrare veche de sculptură găsită în dărâmături pe locul unde a fost odată capitolul Romei.

Bronzul ne înfașează o lupoică la care sug 2 copii, Romul și Remul, născuți gemeni de Rhea Silvia, născuți cu Marte, zeul resboiului. Copii au fost puși la naștere într'un coș și aruncați pe apa râului Tibru. Apa râului fiind umflată, când s'a retras în albia ei, a lăsat pe mal coșul cu cei 2 prunci, care, negreșit, ar fi murit de foame, dacă nu trecea pe acolo o lupoică să le dea să sugă. Frații aceștia au crescut și unul din ei, Romul, e întemeietorul Romei.

Poetul Virgiliu în Georgice (cartea 3, vers. 35—38) zice:

»Asemenea vor fi monumente din renumita marmoră de Paros, statui care vor părea însuflețite și vor arăta neamul lui Assarac, numele națiunii care se trage din Jupiter pe tatăl el Tros

și pe Cyntiu (Apollon), autorul (ziditorul) Troiei»¹⁾.

Neamul lui Assarac ar fi așa:

Joe sau Jupiter a născut pe Dardanus din Electra, Dardanus pe Erichthonius și acesta pe Tros.

Tros avu de fii pe Ilus și acesta pe Assaracus, Ilus avu pe Laomedon, tatăl lui Tithon, soțul Aurorei și străbunul mitic al Iulilor.

Assaracus avu pe Capys și acesta pe Anchises, tată lui Enea. Enea avu pe Iulius (Ascanius) din care se trage Romul și seria regilor din Alba longa.

În lucrarea «Trecutul și prezentul agriculturii române», 1905, de dl S. P. Radianu, se scrie:

»Agricultura fu privită ca izvorul cel mai sigur al avuției.

Instituțiunile lui Romul și ale regilor, succesorii săi, au trăit și după revoluțiunea care schimbă guvernul Romei din monarchie în republică, anul 509 înainte de Cristos. Românii, renunțând la regalitate, conservară cu sfințenie maximile și legile pe cari le primiseră înainte de isgonirea lui Tarniciu. Cei cari în studiul istoriei scrutează cauzele evenimentilor, recunosc, că așezările dela început ale romanilor poartă semnul unei politici adânci și cari sunt izvorul măririi în republică. Roma, cari abea există de 244 ani, și care se detragea dintr'o mică colonie de oameni adunați din întâmplare, Roma, atât de slabă și săracă la început, era deja orașul etern.

»Ea avea un circ spațios, un zid de inconjur din pietre mari și construit regulat, poduri, ape-duce, strade pavate, canalizări subterane, bătea monezi, construisse un port la îmbucătura Tibrului, piețele publice erau ornate cu statui, teritoriul său cuprindea 130 mii cetățeni în stare de a purta armele, capitolul (în drămăturile căruia s'a găsit lupoica în sculptură) se zidise.

»Oameni mari, ai primilor noștri părinți, practicară agricultura. Printre cei mulți se pomenesc: Cincinatus, Caius, Pabricius, cari învinse pe Sabinii; Curius Dentalus, Attilus Seranus și Regulus, comandant împotriva Cartaginezilor. Pliniu ne asigură, că la Roma era o îmbelșugare mare de grâne din timpurile vechi și scrie:

»Au pentru că în aceste timpuri pământul se cultivă chiar cu mâna generalilor, plâcându-le să tragă brazda cu plugul împodobit cu lauri, sau pentru că acești oameni arau câmpul și semănau sămânța cu aceeași grijă, cu care puneau în luptă batalioanele?»

»Romul, zidind orașul, împărți poporul în 3 triburi și aceste 3 triburi în câte 10 curii. Pământurile pe cari se așezară romanii le împărțiră în 30 părți de o potrivă, dând una fiecărei curii și rezervând ceea ce era necesar pentru Stat.

»Înaintarea agriculturii cere ca cultivatorul se exploateze întinderi mari de pământ, să țină vite și să le hrănească, să lucreze cu vitele cari produc gunoi pentru a îngrășă pământul.

»Izlazurile comunale pentru vite le aveau și romanii, ceea ce se chema ager campascus. Magistratii însărcinați să împartă pământurile, aveau grija să rezerve o porțiune pentru folosul comunei. Cei cu drept de pășune, nu putea să aducă aci de cât un număr hotărît de vite.

»Strămoșul nostru Romul pentru a însufleți lucrul pământului și a civiliza națiunea, introdusesse în instituțiunile religioase și civile, respectul agriculturii.»

BIBLIOGRAFIE.

A apărut nr. 11 din revista «Junimea Literară» cu următorul sumar: Singur (schiță, Liviu Marian, Unuia ce »a trecut jucând prin viață» P. Condur, Coșbuc și Goga, Aspasia Lutia. Desfrunzită mi'i pădurea, V. Loichiță. Curăție (traducere, L. M. Dr. I. G. Sbiera, Lazar Vicol. Cântec (poezie), G. Rotică. Lui Alexandri (poezie), Filuș. Alexandri (discurs festiv). N. Gane, Poezia și alcoolul, Liviu Marian. Tinerica (poezie), V. Hațan. Dări de samă, I. I. Nistor. Notițe bibliografice, N.-r. Redacția și Aodministrația: Suceava (Bucovina) strada Sturza nr. 655.

¹⁾ Vezi «Geogicile», traducere de dl S. P. Radianu, profesor în București.

PARTEA LITERARĂ.

Din călătoria mea la București și la Constantinopole.

De Teodor Filipescu.

VIII.

Această expoziție face cinste fraților din Bucovina și aceluși comitet, care a aranjat obiectele expuse.

În fața intrării în expoziție, sus pe deal e »Palatul Artelor«. Această construcție măreață dă întregii expoziții o înfățișare sărbătorească, și va rămâne posterității o suvenir scumpă.

A descrie frumsețile acestui palat, ar însemna a scrie un op întreg, de aceea ce vom aminti nu e decât o schiță mică a aceluși tezaur expus în acel palat.

La intrare e modelul cetății Sarmiseghetuza cu bustul M. Sale Regelui Carol I. La spatele M. Sale e lupoasca, pe care a oferit-o municipalitatea din Roma prin primarul său, contele de San Marino, ca dar comunei București în 7 Septembrie 1906. În dreapta e bustul lui Traian în bronz, în stânga e acel bust din marmură.

Un alt monument mare în acest palat sunt ruinele palatului domnesc și turnul Kindia din Târgoviște, apoi monumentul triumfal a lui Traian dela Adamklisi. Modelul cetății Pontes de lângă malul Serbiei cu podul și cetatea Drobetiae (Turnul-Severin) e admirabil. Podul dela Cernavoda, monumentul lui Mihai-Viteazul (lupta dela Călugăreni), monumentul ridicat de Traian la Adamklisi (Dobrudja) 108—109 sunt cap'odopere.

Între portrete e de remarcă, portretul lui Mihai-Viteazul, înmormântarea lui Ștefan-cel-Mare în mănăstirea Putna (Bucovina), apoi tablourile cari reprezintă victoria lui Ștefan-cel-Mare la Râhova, 1475, tabloul prințului Alex. I. Cuza și obiectele pe cari le-a purtat acest prim Domn al României, portretul lui M. Sturdza, tabloul constituantei dela 10 Mai 1866, portretul Urechii și obiectele lui Mihail Kogălniceanu, gener. Ipătescu, tabloul lui T. Cipariu și Constantin Cozacovici († 1876) care a lăsat averea pentru școlile române din Gopeș (în Epir), tabloul lui V. Alexandri, cu obiectele lui. Colecțiunea de vechituri aflate în săpăturile din Constanța, Câmpulung și la Cernavoda sunt foarte frumoase. Colecțiunea T. Burada e foarte bogată, însă fără explicațiuni; frumoase fotografii (vederi) sunt expuse din județul Tecuciu. Monumentul independenței dela Pitești, tabloul prințului Bibescu și alte tablouri frumoase împodobesc acest palat.

Institutul de fete Moteanu din București a expus o cameră cu mobile pyrogravate cari sunt foarte frumoase.

Tinerimea artistică a expus multe tablouri dintre cari amintim: Iphigenia în Taurus de Chimon Loghi (Român macedonean din Seres); tabloul vizitei M. S. regelui Carol la Plevna, de Costin Petrescu, care ne arată visul marelui căpitan, despre bătălia întâmplată, și care e o cap'odoperă. M. S. Regele stă lângă crucile soldaților căzuți și privește în vis rezelul dela Plevna. Tabloul »înșiră-te mărgărite,« portretul M. Sa Reginei și portretul de Capidan (Român macedonean din Perlepe) a mamei sale sunt admirabile. Tabloul mare și frumos: M. Sa Regele Carol călare, după care s'a reproduș și o față a unei monete de 50 lei în aur (dar care monetă nu e bine executată), apoi sculptura: Micul dorobanș și tabloul mare a lui Mirea: Păstorul român, (legendă de Carmen Sylva) sunt opere fără păreche. Tabloul: Bătăia dela Plevna, portretul marelui ban C. Nasturel Herescu mare om al României (Român macedonean) și alte tablouri sunt o comoară scumpă, de care ne putem mândri că o avem.

Istoria portului românesc ne arată 5 păpușe frumoase și bine alese dela sec. XV—XIX și anume: Doamna Maria lui Ștefan-cel-Mare, Despira lui Neagoe Basarab, Ecaterina V. Lupu, Maria lui C. Brancoveanu cu malacoful (rochia) și șalul și actualitatea.

Facultatea de medicină a expus obiecte de mare valoare pedagogică, tot așa și institutul de chimie și fizică. (Va urma.)

Economie.

Arad, 13 Nov. 1906.

Filiala „Victoriei“.

Vestim cu deosebită plăcere, că încurând, la anul nou, banca »Victoria« din Arad, va inactiva o filială în Chișineu, acest centru însemnat pentru Români de pe câmpia comitatului Arad.

»Victoria« a și cumpărat deja, în cel mai frumos loc al comunei, casa notarului public Chirilescu, care va servi ca locul filialei.

Alegerea aceasta este nu se poate mai norocoasă. În Chișineu avem fruntași cu autoritate și cu un trecut în viața publică plin de bune fapte. În jurul Chișineului avem apoi cele mai bogate comune și cu locuitori foarte harnici. Între ei mulți fac și negoț. Cu un cuvânt noua filială corespunde unor trebuințe simțite și astfel și are toate condițiunile de prosperare.

Convocare. Am onoare a Vă convoca la adunarea generală constituantă a institutului de credit și economii »Teiușana«, care se va ține la 18 Noembrie 1906 la 3 ore d. a. în Teiuș, în edificiul școlii române de băieți. Obiectele de pertractat sunt următoarele: 1. Constatarea, că asigurat-s'a prin subscrieri și solviri capitalul social. 2. Deciderea asupra înființării sau neînființării societății. 3. Compunerea statutelor societății. 4. Luarea la cunoștință a denumirii Direcțiunii din partea membrilor fondatori, sau la cazul că membrii fondatori nu s'ar folosi de acest drept, alegerea Direcțiunii. 5. Alegerea membrilor comitetului de supraveghere. 6. Deciderea asupra absoluturii membrilor fondatori. Teiuș, la 8 Noembrie 1906 st. n. Pentru membrii fondatori: *Dr. Iuliu Maniu m. p.*

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 29 Noemvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Aprilie. 1907 (100—clgr.)	7.43 — 7.44
Secară pe 1907.	6.57 — 6.58
Orz pe 1907.	7.17 — 7.18
Cucuruz pe 1907	5.14 — 5.15

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Aprilie 1907	7.44 — 7.45
Secară pe Aprilie 1907.	6.50 — 6.58
Orz pe 1907	7.16 — 7.17
Cucuruz pe 1907	5.15 — 5.16

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 kgr. 122—123 fil.; mijlocii părechei. 250—260 kgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

Poșta Administrației.

V. Roșca episcop, Murăș-Uioara. Am primit 7. cor. ca abonament până la 1 Ianuarie 1907.

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor proprietar: George Nichin.

ANUNȚ.

Am lipsă de un *candidat de avocat* român cu praxă. Dr. Ioan Papp avocat Brad.

ANUNȚ.

Află aplicare momentară un *candidat de avocat* român cu praxă bună s-au un *scriitor* român inițiat în afacerile advocaționale.

Doritorii să se adreseze la subscrisul.

Dr. Aurel Grozda, adv.
Buttyin.

Nu-s bani aruncați

ci hotărât e capital ce fructifică aceea ce dai pentru Emulziunea lui Scott, căci sănătatea e bună, plină de putere, e mai mult vrednică decât o avere. Emulziunea lui Scott conține cel mai bun oleiu de știucă din Norvegia, și numai calitatea aceasta se folosește la pregătirea Emulziunii lui Scott. Procedura proprie de pregătire dlui Scott e întemeiată pe praxă și studii de 30 ae ani. Acest leac are putere extraordinară și acolo unde trebuie să vindece sau să pustiască urmările unei boale, are efect repede și sigur. Cu oleiul comun de pește nu se poate nici pe de parte acel succes sigur și favorabil ca cu Emulziunea lui Scott.

Semnul, că Emulsiunea lui Scott e veritabilă este brevetul: «un om, care poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, «Városi Gyógyszertár»
BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original C. 2.00

Se află în fie-care apotecă.

Cel mai sigur medicament contra tusei, răcelii și rețușelii

zăharul lui RÉTHY

— ce se capătă în ori care farmacie. —

Prețul unui borean 60 fil. Să se ceară numai zahărul Réthy. Căci flacoane trimite pentru 3 cor. cu porto ca

Pregătorul RÉTHY BÉLA farmacist, Békéscsaba.

Am fost betiv în totdeauna până ce am fost bețiv n'am folosit medicamentul contra bețurii alui Frankl Azi mă în torc cu scârbă dela ori ce bețură spirțuoasă. K. M. casa p. Acest medicament n'are nici gust, nici miros. Se poate pune în ori și ce bețură spirțuoasă. Sănătăți nu-i stricăcios. Un flacon întreg 5 coroane. Acest medicament nu se poate procura și nu se poate căpăta nicăiri, decât în farmacia lui

FRANKL ANTAL
(Szeged, Felsőváros nr. 20)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1905.
22 Octombrie

ACTIV

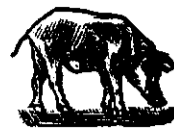
114628788	81033788	Reserva metalică Aur . . .	85752201
1454228	33595000	„ Trate Aur . . .	36065000
63034703		Argint și diverse monete . . .	
24450931		Portofoliu Român și Străin . . .	
11999666		*) Impr. contra ef. publice . . .	10496200
15153610		„ „ „ „ în cont curent	21495808
2930477		Fonduri publice . . .	
5750954		Efectele fondului de rezervă . . .	
593393		„ „ „ „ amortisarea imob. și material	
607450		Imobili . . .	
79250285		Mobilier și Mașini de Imprimerie . . .	
—		Cheltueli de Administrațiune . . .	
21514055		Depozite libere . . .	
21054213		„ „ & provizoriu . . .	
362422753		Conturi curente . . .	
		Conturi de valori . . .	

1906.
14 Octombrie 21 Octombrie

120716678	121817201
606961	645281
78101434	78339900
29097144	31992008
11999924	11999924
14796390	14796390
2903324	2903324
5777462	5777559
604757	604767
591219	595912
84765025	83573525
25310500	21132000
23136420	20603370
22829954	21896450
421237192	416677611
12000000	12000000
21402642	21402642
3253368	3253368
271747730	272473570
1646498	1646498
1111429	1196008
84765025	83573525
25310500	21132000
421237192	416677611

PASIV

12000000	Capital . . .	12000000
19881017	Fond de rezervă . . .	21402642
3016596	Fondul amortisării imobilelor și material . . .	3253368
245828260	Bilete de Bancă în circulațiune . . .	271747730
1560783	Profituri și pierderi . . .	1646498
885812	Dobânzi și beneficii diverse . . .	1111429
79250285	Depozite de retras . . .	84765025
—	„ „ „ & provizoriu . . .	25310500
362422753	Scomptat 5% *) Dobânda 5%	421237192

Înainte de folosință.

După folosință.

Nu mai este

boală de porci

■ dacă vei comanda vestitul ■

praf de nutreț

din Seghedin.

Promovează apetitul porcilor, le curăță mștele, prin ce capătă sânge proaspăt și curat, promovează de tot îngrășatul, după folosință porcii nu se mai îmbolnăvesc.

PREȚUL unei cutii 50 fl. și 1 cor. La comanda mai mare mai ieftin. Revanzătorii au scăzământ la preț.

● Se poate procura exclusiv la ●

Zenke Zoltán, Szeged.

Nou

**atelier de modă pentru
pălării de dame!**

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public. că *am deschis*

atelier de modă pentru pălării de dame

în Arad, strada Deák Ferencz Nr. 2 (casa lui Sebesy), care va corespunde timpului și gustului modern și tuturor pretenziunilor de azi.

În magazinul atelierului meu, se păstrează în permanent cele mai frumoase modele esite dela firmele cele mai distinse. — Asortiment mare de pălării de doliu. — Străformări și alte lucruri aparținătoare acestei specialități, se execută punctual și cu prețuri moderate.

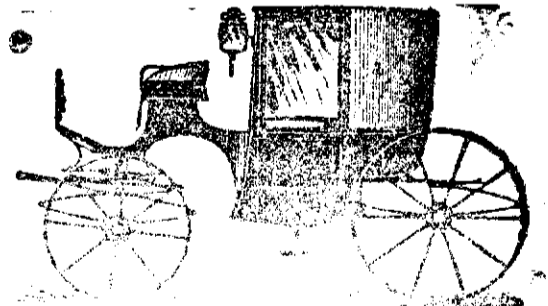
Comandele din provincă le execut cu cea mai mare promptitudine.

Se roagă de partinire:

AMTMANN ANNA

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 2.

● În mai multe expoziții premiat cu primele premii. ●

Nrul telef. 439.

Prima fabrică de căruțe de pe câmpie

Ifj. Hodács János

SZEGED Strada Kistisza nr. 4.
(Urmarea străzii Maros)

Magazin mare permanent din diferite **caruțe noi domnești.**

Se pot căpăta pe lângă prețuri foarte

avantajoase

căruțe folosite, în schimb (phaltone cu acoperiș și fără acoperiș, sănii, etc. etc.)

Catalog ilustrat în cinste și fără porto.

Raderea de prisos!

Cine voește se economisească banii, cine voește se cruțe timpul, cine nu voește se fe spus la vre-o boală de piele, acela se rade

cu „RASOL“

sănătos! plăcut! ieftin!

Un kilogram cu căre se poate rade de 30 de ori, 2-40 Cor. În provincie 3. Cor. plătindu-se înainte, se trimite gratuit, Cu mandat postal mai scump cu 20 fl. Pregătește și trimite

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

— Vanzătorilor dă concesiune. —

Cel mai bun mijloc pentru stărpirea părului

„RASOLIN“ -ul

foarte recomandat damelor,

Prețul unui borcan 2 Cor. în provincie 2-50 Cor., pe lângă trimiterea sumei, franco cu mandat postal e mai scump cu 20 fl. Uni-
o o o cul pregătitor o o o

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Magazin: Farm. Török József, Király-u. 12
Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

Vițe nobilitate

Ca în anii trecuți, așa și acum au fost

Prima pepinerie cu vițe nobilitate de pe Târnava

Proprietar FR. GASPARI, Mediaș 19 Ardeal

Singură în toată Ungaria, care au liferat mușteriiilor vițe nobilitate sănătoase, diferite sorturi nobilitate. Și în viitor numai exclusiv la această școală de vițicultură se capătă cele mai bune vițe de diferite sorturi nobilitate pentru Vin, Vin-Dessert și Extra sorturi de vin de masă. Proprietarii de vii au avut rezultate minunate cu sădirea de astfel de vițe.

La cerere se trimite catalog ilustrat, franco și gratis, cu multe scrisori de mulțumire și recunoștință.

CIMBALMĂ

se poate căpăta în rate și pe lângă prețuri moderate, trimițând cataloage mari ilustrate. — Numai la mine se poate căpăta Școala de cimbală, după care poate învăța foarte ușor ori și cine și fără profesor. Partea I-ă 4 cor., a II-a 3 cor. 60 fl., a III-a 3 cor. 60 fl. După trimiterea banilor espedez gratuit.

VARGA PÁL

fabricant de cimbală și de muzice

M a k ó (casa proprie).

Oficina de dregere și magazinul cel mai vechiu de bicicletă și mașini de cusut.

Hammer Vilmos mechanist

Piața Szabadság nr. 7. ARAD Piața Szabadság nr. 7.

Asortiment bogat de mașini de cusut **SINGER și MINERVA.**

Unicul magazin de renumite mașini de cusut **PFAFF.**

Cel mai ieftin mijloc de cumpărare de articoli pentru bicicletă și mașini de cusut.

MARE OFICINĂ DE DREGERE.

In magazin se află mare asortiment de **gramofoane și plăci.**

— Condiții de solvire foarte avantajoase. —

Câștig lateral ușor și splendid.

Pentru familii și dame.

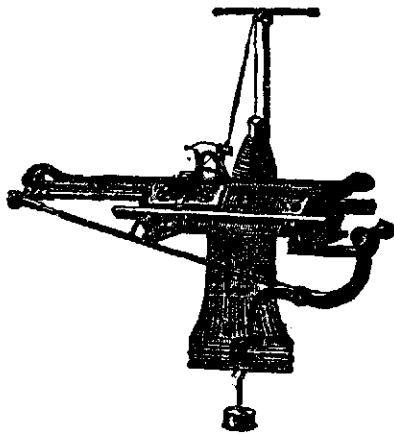
Nici la o casă să nu lipsească originala mașină de împletit „STYRIA“.

Preț-curențuri gratis.

Condițiuni avantajoase de plătire!

Reprezentanța executivă pentru Ungaria:

FOGL J. L.
BUDAPEST, VI, CSENGERI-UTCZA 54.

NOU MOD DE VINDECARE!

Pentru vindecarea radicală

nervilor, morburilor sexuale, de piele și de sânge, dispoziții de slăbire, impotență

în urma nenumăratelor succese recomandăm cu căldură institutul renumit de hydro-elektrotherapie

DR. MITZGER TIVADAR

Budapest, VI., Teréz-körut 44 (etagiul I).

Institutul, care e ne întrecut în felul său, e aranjat conform celor mai mari succese tehnice și igienice pe baza modului de vindecare epocal „Kathaphorese“. Acest mod de tămăduire vindecă în cel mai scurt timp orice boală și asigură cea mai perfectă însănătoșare. În urma rezultatelor grănice și sigure, solvirea onorariului pentru vindecare se face numai după însănătoșare. — La epistole răspund gratuit. — Săli de așteptare și de consultare separate, separate locuri de intrare și ieșire.

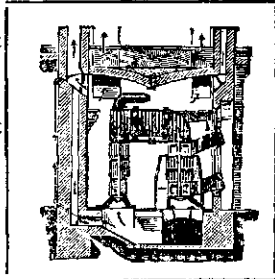
Fabrica de cuptoare din Meidinger a lui KOCH JENŐ

Budapest, V., Báthory-utcza 9.

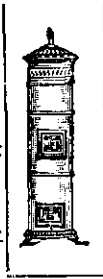
Primește aranjamente pentru încălzirea cu aer a castelelor, caselor de familii, bisericilor, teatre, hoteluri etc.

Telefon 8-69.

Telefon 8-69.

Catalog despre cuptoare Meidinger la dorință trimis gratuit.

Planuri pentru aranjamente de încălzire din centru se fac gratuit.

Pentru păstrarea și îngrijirea feței de femeie cea mai bună și în tot locul cea mai plăcută alifă

e alifă renumită „CORNELIA“.

Această alifă e cel mai bun medicament contra pișturilor de pe față și mânilor, contra petelor de piele, cursăturilor etc. e și nestricăcios amalgament curat.

Prețul: Un borcan mic cu îndrumări cu tot 1 Cor.
Un borcan mare cu îndrumări . . . 2

Sapunul Cornelia

Se poate căpăta la pregătitorul:

Farmacia la „Coroana“ a lui LESZKOVÁ CZ MILETA, Ó-Verbász (Bácska)
Magazin principal în Budapesta: Farmacia Török József, Budapesta, str. Király nr. 12.

La trimiterea înainte a prețului pentru comandă de peste șese coroane, cele procurate le expedez fără nici o altă cheltuială de post.

Epistolele să fie în limba maghiară, germană și sârbească.

Acum s'a deschis!

Acum s'a deschis

Acum s'a deschis!

Bazarul din piața Szabadság

în nemijlocita apropiere de cafeneaua Pölzl.

Imi iau permisia a atrage atențiunea onoratului public asupra bazarului meu din piața Szabadság de nou deschis, unde se capătă pe lângă prețurile cele mai ieftine și calitatea cea mai bună, ca

jucării, obiecte de ornare, instrumente pentru fumat, marfă de piele etc.

Mare asortiment de ciorapi și trico.

Cerând sprijinul onoratului public,

rămân cu deosebită stimă

ROSENBERG JÓZSEF, proprietarul bazarului din piața Szabadság, Arad.

Cel mai ieftin isvor de cumpărare!

Comande din provincie efectuează prompt!

Cel mai ieftin isvor de cumpărare!